

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (historical approach) ควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) นั่นคือ วิเคราะห์ในตัวบทหรือเนื้อเรื่องของส่วนที่เป็นพระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ตั้งแต่ พ.ศ.2493 จนถึง ปี พ.ศ.2542 รวมจำนวนพระราชดำรัสที่ใช้วิเคราะห์ทั้งสิ้น 44 องค์ โดยอาศัยบริบทวิวัฒนาการการเมืองไทยเป็นการเปรียบเทียบ คือ วิเคราะห์ตามสมัยของรัฐบาลต่าง ๆ ที่มีความสำคัญกับวิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย ได้แก่

1. รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม (เมษายน 2491-กันยายน 2500)
2. รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ – เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516
3. รัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ – เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519
4. เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 – รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์
5. รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง
 - พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (สิงหาคม 2531-กุมภาพันธ์ 2534)
 - นายอานันท์ ปันยารชุน (พฤษภาคม 2534-มีนาคม 2536)
 - นายชวน หลีกภัย (เมษายน 2536-พฤษภาคม 2538)
 - นายบรรหาร ศิลปอาชา (พฤศจิกายน 2538-ธันวาคม 2539)
 - พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (มกราคม 2540-พฤศจิกายน 2540)
 - นายชวน หลีกภัย (พฤศจิกายน 2540-2542 ปัจจุบัน)

การศึกษาพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช มุ่งศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของลักษณะพระราชดำรัสตามบริบทว่ามีการเปลี่ยนจากพระราชดำรัสที่พระราชทานเรื่องคุณธรรมมาเป็นการพัฒนา โดยในการวิเคราะห์เนื้อหาพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใช้วิธีดังนี้ คือ

1. การเชื่อมโยงเรื่องคุณธรรมและการพัฒนากับบริบททางการเมือง ตั้งแต่ เศรษฐกิจ

2. การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของลักษณะพระราชดำรัสจากเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรม
เป็นการพัฒนา
3. การสำรวจวิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผ่านทางพระราชดำรัส
4. สำนวนภาษา การใช้คำ

โดยพระราชดำรัสที่ใช้วิเคราะห์ ใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1. ใช้ประชากร (population) คือ ไม่ได้มีการสุ่มตัวอย่างพระราชดำรัสมาวิเคราะห์
แต่วิเคราะห์พระราชดำรัสทุกองค์
2. พระราชดำรัสเนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาบางปีโดยเฉพาะในระยะ
ต้นๆ ของการครองราชย์มิได้มีการตรัสทุกปี ฉะนั้น จึงได้ใช้พระราชดำรัสองค์
อื่นๆ ที่ตรัสต่อปวงชนชาวไทยมาวิเคราะห์แทน

กล่าวโดยสรุปคือ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการ คือ

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลปฐมภูมิ และ
ทุติยภูมิ ได้แก่ พงศาวดาร จดหมายเหตุ เอกสาร หนังสือพิมพ์ ตำรา หนังสือและ
งานวิจัยต่าง ๆ
2. การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ (historical approach) และการวิเคราะห์บริบท
(contextual analysis) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และ
วิเคราะห์ข้อความ (textual analysis)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย